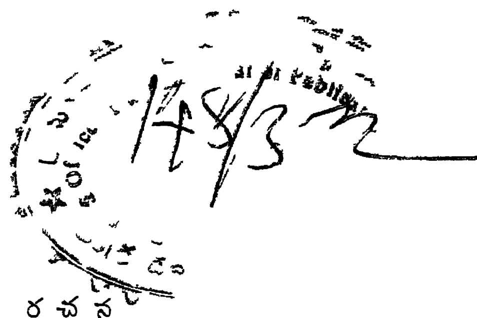
గ్రామోద్ధరణ

(స్త్రీ పాత్రలేని నాటిక)

రచన

చక్రధర్, B Sc B Ed

ప్రతులకు

విజ్ఞాన సాహితి

విజయవాడ - ౮

ముద్రణ 1981

వెల రు 4-00

ప్రచురణ
రవీంద్ర బుక్ డిపో
గుడివాడ

అంకితం

గ్రామసీమలలో నివసిస్తూ
గ్రామాభ్యుదయాన్ని కాంక్షిస్తూ
గ్రామోద్ధరణకు పాటుపడే
గ్రామవాసులు అందరికీ

చక్రధర్.

మనవి

ఈ నాటికలోని పాత్రలు కేవలం కల్పితములు ఎవరినీ ఉద్దేశించి వ్రాసినవి కావు దీనిని ప్రదర్శించేముందు నాకు తెలియపరచిన చాల సంతోషం అవసరమైన సలహాలు ఉచితముగా యివ్వబడును ప్రదర్శన వివరములు దృష్టిలో నుంచుకొని మరికొన్ని రచనలను మీముందు ఉంచు అవకాశమును నాకు కల్పించుటకే మీ ప్రదర్శన కార్యక్రమాలను నాకు తెలియచేయవలయునని మనవి చేయుచున్నాను

చక్రధర్

ప్రథమ, ద్వితీయ ప్రదర్శనలు

'గ్రామోద్ధరణ' నాటికను గుడివాడ శ్రీ అక్కినేని నాగేశ్వరరావు కళాశాల నేషనల్ సర్వీస్ స్కీమ్ విద్యార్థులు వారి క్యాంపు ఉత్సవ సందర్భములో ప్రథమ ప్రదర్శనగా భూషణగుళ్ల హరిజన కాలనీయందు, హోమియోస్ వార్షికోత్సవ సందర్భములో ద్వితీయ ప్రదర్శనగా డాక్టరు గురురాజు హోమియో మెడికల్ కళాశాలయందు ప్రదర్శించి ప్రేక్షకుల మన్ననలను పెద్దల ప్రశంసలను పొందియున్నారు ఆ ప్రదర్శనలలో పాల్గొనిన కళాకారులు

పాత్ర	పాత్రధారుడు
షేక్	Md నజీరుద్దీన్ I B Sc
సాయి	G V ప్రసాద్ I B Sc
అయోమయం	K రామలింగేశ్వరరావు II B Sc
గందరగోళం	P రామకృష్ణ Senior Inter
రామయ్య	U S R మోహనరావు II B Sc
వాసు	T రాజారాం I B Sc
దాసు	T లక్ష్మణరావు I B Sc
పిచ్చివాడు	T, R N ఠాగూర్ II B Sc
శాస్త్రి	T పురుషోత్తమరావు I B A

పాత్రలు - స్వభావములు - వయస్సులు (సం)

శేఖర్ అభ్యుదయభావాలు [illegible] 22-25

[illegible] 40

[illegible]

[illegible] 22-[illegible]

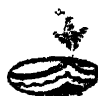
రావయ్య [illegible] 40-50

[illegible] 14-1[illegible]

[illegible] 10-15

పిచ్చివాడు దారిద్ర్య బాధలవలన ఆస్తితోపాటు మతిని కూడా పోగొట్టుకొనిన గ్రామవాసి 45-50

శాస్త్రి అంటరానితనంతో జీవిస్తున్నా పరిస్థితుల ప్రభావంతో హరిజనోద్ధరణకు ప్రతినబూనిన బ్రాహ్మణోత్తముడు 35-40

గ్రామోద్ధరణ

[తెరవెనుక]

ప్రబోధగేయం

లేవరా! గ్రామవాసి! లేవరా!
ఊదరా శంఖమూ! ఊదరా!

1 నవ్యనవ్య నవోదయం శుభప్రదమగు శుభోదయం
మానవాళి మహోదయం పొంగిపొరలు మనహృదయం
జాతికి సేవలుచేయగ నీతిగ ముందుకురా రా
మంచికి మారుగ నిలచి జాతిపేరు నిలుపుమురా ॥లే॥

2 గ్రామవాసులం మనము గ్రామసీమలే మనవి
రామరాజ్యం మనది గ్రామరాజ్యం మనది
గాంధిదండులా లేచి రామదండులా తిరిగి
సత్యాహింసలు అంటూ శాంతివిప్లవం లేప ॥లే॥

3 జాతిపిత బాపూజీ జాతినేత నెహ్రూజీ
శాంతిదూత శాస్త్రీజీ శాంతిమాత మనఇందిర
శాంతి శాంతి మనకాంతి హింస హింస మనవైరి
శాంతి కాంతి దివ్యజ్యోతి అహింసే పరంజ్యోతి ॥లే॥

4 కులమత భేదం వలదు పార్టీకక్షలు వలదు
కయ్యానికి దిగవద్దు నెయ్యంబే మనధ్యేయం
సంకుచితపు భావాలను మనసులోనికి రానీయకు
సమానత్వమనుమాటను మనసునుండి పోనీయకు ॥లే॥

5, ఉత్సుకతో నడుంకట్టి ఉత్పత్తిని సాధించు
జనాభా పెరుగుదలను అరికట్టగ రాముందుకు
ముగ్గురు బిడ్డలు మీరు ముచ్చటగ జీవించి
ఆయువు ఆరోగ్యాలు ఐశ్వర్యాలను పొందుము॥ లే॥

6 మాలమాదిగల నెల్ల పూలమాలలనె గాంధి
అంటరానితనంబును అనుగంటింపగ చేయ
శుచి శుభత లేనివాడె అంటరానివాడంచు
గ్రామోద్ధరణకు నీవు వేగమె ముందుకురారా॥ లే॥

[తెర లేస్తుంది అది గ్రామంలోని రచ్చబండ స్టేజికి కుడివైపునుండి పేపరు (దినపత్రిక) చదువుకుంటూ శేఖర్ వస్తాడు ఎడమవైపునుండి కోటాయి ఒరుగెత్తుకుంటూ కుడివైపుకు వెళుతూ ఉంటాడు]

శేఖర్ కోటాయి! ఎక్కడికలా పారిపోతారు?

కోటాయి పాలానికి బాబూ!

శే గూడెం విడిచి పాలెం వెళ్ళడం దేనికి?

కో తలదాచుకోడానికి!

శే అదేమిటి కోటాయి?

కో అవును బాబూ! మొన్ననగా మొదలెట్టిన కలరా ఊరిమీదపడి ప్రజలనెత్తురంతా పీల్చేస్తోంది ఇప్పటి కప్పుడే చింతాలు చిన్నబ్బాయిని, పేరిగాడి పెద్ద బ్బాయిని పొట్టన పెట్టుకుంది

శే ఆఁ!

కో, లచ్చిమాయి పెళ్ళాం లచ్చి, కనకాయి పెళ్ళాం కనికి కూడా నమ్మకం లేదంట న్నారు బాబూ!

శే ఏమిటీ ?
కో ప్రజలు కుప్పలు కుప్పలుగా పడున్నారు
శే ఆఁ
కో మీకీవిషయం తెలియదా బాబూ !
శే విశాఖపట్నం వెళ్లి వారం రోజులైంది ఈరోజే వచ్చాను పట్నంలో గవర్నమెంటు డాక్టరుగారికి, ఆరోగ్య సిబ్బందికి కబురుచేస్తే బాగుంటుంది (వెళ్ళబోతాడు)
కో ఎక్కడికి బాబూ !
శే వాళ్ళదగ్గరకే
కో అంతా వాళ్ళని విడిచిపెట్టి వెళ్తుంటే మీరక్కడికి వెళ్తారా ?
శే, అవును కోటూరు ఎవ్వరూ లేకపోతే వాళ్ళగతేంకాను వాళ్ళలా నిస్సహాయతతో నాశనం కావలసిందేనా !
కో దానికి మనం ఏంచేస్తాంబాబూ అంతా ఆ దేవునిదయ
శే అని ఊరుకుంటే ఎలా చెప్పు గాలిలో దీపంపెట్టి దేవుడా నీమయం అంటే సరిపోతుందా !
కో సరిపోకపోతే చచ్చేవాళ్ళకు అడ్డుపడతావా !
శే తప్పకుండాను
కో యములోళ్ళను ఎదుర్కొంటావా ?
శే నిర్భయంగా
కో అంతా విడిచి అగ్గిలో దూకుతావా ?
శే నిశ్చింతగా
కో వద్దుబాబూ వద్దు ఎల్లిపోదాం రండిబాబూ !

శే (నవ్వు) వెర్రివాడా! వెళ్ళిపోతేమాత్రం వెంబడిస్తూ నృత్యంచేసే మృత్యువు జాలితలుస్తుందా? జీవికి మృత్యువాసన్నమైనప్పుడు ఎక్కడున్నా ఒక్కటే గాఢ వ్యక్తిని పరీక్షిస్తుంది ధైర్యంగా నిలబడి శౌర్యంగా ఎదుర్కోవాలిరా నీవుకూడా రా

కో నేనా?

శే అవును

కో బతికుంటే బలుసాకు తినొచ్చు నేను రాను బాబు

శే పిచ్చివాడా! ప్రాణాలను గుప్పిట్లోపెట్టుకొని ఎంతకాలం జీవిస్తావు? తోటి మానవుని ప్రాణం పోతుంటే సాటి వాడు పారిపోవడమా? ఇంతకన్నా పాపం ఇంకేమైనా ఉందా? ఆ పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తంఉండదు ఆ ఆత్మకు ఆరాధన ఉండదు ఆ జన్మకు క్షమాపణ లేదు

కో బాబూ!

శే ఏ జీవి ఆ తాతిగుండెకు జాలిచూపదు

కో బాబూ!

శే ఏ ప్రాణి ఆ కఠినహృదయానికి సానుభూతి కనపర్చదు

కో, బాబూ

శే వెళ్ళిపో పిరికితనము పిరికివాళ్ళను మరీ పిరికివాళ్ళనుగా చేస్తుంది పిరికిమందును మరికాస్త సేవించి పారిపో

కో మీమాట వింటూంటే నాలో మార్పు కల్గుతుంది ఎప్పుడూ ఎరుగని ఆనందం నాకు కనబడుతుంది

శే: అంతే ప్రతివానికి ఉత్సాహం కలిగించే ఉద్యమాన్ని ప్రవేశపెట్టాలి దానికిగాను నిదురపోతున్న మానవ ప్రకృతిని మేల్కొల్పాలి అణగివున్న ఆవేశాలను పైకి ప్రేరేపించి అంతులేని అగచాట్లను అట్టడుగున పాతిపెట్టాలి కులగోత్ర భేదం లేకుండా అంతా కలసి మెలసి పనిచేయాలి జాతిమత విభేదం లేకుండా ఒకరికొకరు సన్నిహితంగా సంచరించాలి

కో: అనుకోవడమే కాని అది నిజవాకము అవుతుందంటారా బాబూ?

శే: ఆచరణలో చేసి చూపించితేగాని నీ అనుమానము తీరదు

కో: అసలు మీరు మా గూడానికి రావడం నాన్నగారికి తెలిస్తే అగ్గిమీద గుగ్గిలమైపోతారు మాతో మీరు మాట్లాడటమే ఆయనకు గిట్టదు పైగా మాకు సేవ చేసి సహాయం చేయాలనుకుంటే మీఅంతట మీరు కష్టాలను కొని తెచ్చుకున్నట్లవుతుంది బాబూ

శే: మరేం ఫర్వాలేదు

కో: అదికాదు బాబూ మేము అంటరానివాళ్ళమని మాలమాదిగలను అంటుకుంటే మహాపాపాలు చేసినట్లేనని అనుకునే మీ నాన్నగారు

శే: మా నాన్నగారు ఒక్కరే కాదు కోటయ్య, అలాంటి వారు చాలామంది ఉన్నారు ఈ సమాజంలో బూజుపట్టిన పాతభావాలను వారి మనసులనుండి పారద్రోలాలి మాలమాదిగలను పూలమాలలన్న

బాపూజీ బోధనలను ఆచరణలో తేవాలి 'అంట
రానితనాన్ని జయించటానికంటే వ్యామోహాన్ని వదలి ఉంచ
టం మేలు అన్న మహాత్ముని సందేశాన్ని ప్రజా
నీకానికి ప్రబోధించాలి

కో ఏమో బాబూ ? అదంతా నాకు తెలవదు మీ
వెనకాల ఉంటా మీరేంచెయమంటే అదిచేత్తా
అవసరం ఒక్కటైతే సంపాదిస్తాను

శే అయితే రా వెళ్దాం (ఎడమవైపుకు వెళ్తారు)

(కుడివైపునుండి అయోమయం, గందరగోళం వస్తారు)

గంద ఇటుపోతే కలరా అటుపోతే మశూచికము
ఎల్లాగురా చచ్చేది ?

అయో అంతా అయోమయంగా ఉందిరా ఒరేయ్ !
మా నాన్న నిన్ననగా చచ్చిపోయాడు స్మశానానికి
తీసుకొని వెళ్ళకుండా అక్కడే ఉంచితే ఎల్లాగురా ?

గంద ఏడ్చినట్టే ఉంది స్మశానానికి తీసికెళ్ళితే మీ
నాన్నతోపాటు నీవుకూడా పరలోకానికి పాస్‌పోర్టు
పుచ్చుకుంటావు ఆదెబ్బతో నీమాట నాకువినిపించదు
నీముఖము నాకు కనుపించదురానాన్నా

అయో నేను వెళుతూ నిన్ను వదలిపెడతానటరా ఎక్కడి
కెళ్ళినా మనిద్దరము ఒకటిగానే ఉండాలిరా

గంద చచ్చాం పో అందుకే అన్నారు గోటిపెనుగు
లేనిదే రాచపీనుగు కదలదని ఇంతకూ మీనాన్న
చచ్చిపోతూ ఏమన్నా ఇచ్చిపోయాడట్రా

అయో ఇచ్చిపోతే చచ్చిపోతేమాత్రం ఏరా ఏమీలేదు
కనుకనే ఈ విడుపు

గంద చిదివేయకురా నాన్నా నేనుండగా నీకొచ్చే
ఇబ్బంది ఏమీ లేదురా

అయో అనకనే అట్టట్టా బ్రతికున్నా

గంద లేకపోతే ?

అయో ఎప్పుడో చచ్చిపోయేవాణ్ణిరా !

గంద అంగకేరా నిన్ను అయోమయం అన్నారు నువ్వు
చావాలనుకుంటేమాత్రం యమలోకంలో నీకు ఖాళీ
ఉండొద్దటా

అయో యమలోకానికి ఎవడెళ్తాడురా వెళితే స్వర్గానికే
వెళ్ళాలిగానీ

గంద స్వర్గానికి వెళ్ళాలంటే (బ్రాందీ సీసా తీస్తాడు
ఇద్దరూ తాగుతారు) ఒరేయ్ ! అయోమయం

అయో ఏమిట్రా గందరగోళం ?

గంద ఇవ్వాళ నిషా నషాళానికంటిందిరా

అయో అందుకే బలే హుషారుగా ఉందిరా

గంద హుషారుగా ఉండకపోతే ఉల్లిపాయలా ఉండ
చుట్టుకుని ఉంటామట్రా (ఎడమవైపునుండి రైతు
రామయ్య వస్తాడు)

రామ కలరాలో ఊరంతా అల్లకల్లోలంగా ఉంటే తప్ప
తాగి తందనాలాడుతున్నారట్రా ఒరేయ్ ! గందర
గోళం ! మీనాన్న వెంకటేసుకు వాంతులు ఆరంభ
మయినాయిరా

గంద మంచిది

రామ కళ్ళు తిరుగుతున్నాయంటూ మనిషి మెలితిరిగి కూలబడ్డాడురా

అయో అయితే మరీమంచిది

రామ కలరా తగిలిందని ఎవ్వరూ ఆ వైపుకు వెళ్ళడం లేదురా

గంద ఎందుకు వెళ్ళడం? వెళ్ళకూడదనేగా ఇక్కడున్నాం

రామ మీ ఆవిడ అంజమ్మ ఘోరున ఏడుస్తోందిరా

గంద అదెప్పుడూ అంతే ఇవ్వాళ కొత్త ఏముంది పాత పాటేగా దానిముఖాన నవ్వు నా జన్మలో ఎప్పుడూ చూడలేదు

అయో మా ఆవిడ అందాలుకూడా అంతేగా ఎప్పుడూ సినిమాలో సూర్యకాంతంలా చురచురలాడుతుంది అందుకే నేను చరచర వచ్చేశాను

గంద ఉసలీ ఆడజాతి అంతా అంతేరా

రామ ఆటచేతకాక మద్దెల ఓడు అన్నట్లుగా ఉందిరా మీ వ్యవహారం ఉన్న ఆ సిరాస్తా మట్టిపాలు చేశారు

అయో అంతేనా పెళ్లాం మెళ్ళో పుస్తెకూడా ప్రాత్తి వేశాను

గంద మీ ఆవిడ ఊరుకుందటరా ?

అయో చూస్తే ఊరుకుంటుందటరా అగ్గిబరాటా అవుతుంది ఆ దెబ్బలో మనం బుగ్గిపాలు కావలసిందే

గంద మరెట్లా తెచ్చావు ?

అయో మత్తుమందుతో నిండిన మెత్తని లడ్డు యిచ్చాను ఐస్‌క్రీమ్‌లా అయిసయి గుటుక్కున మింగేసింది కళ్ళు తేలేసి ఒళ్ళు తెలియక పడుంది మెల్లగది చెల్లిన లాగేసి భళ్ళున తెల్లవారేసరికి మార్వాడిపరంచేశాను

గంద దాని తాలూకు సొమ్ముతో ఒకటోనంబరు బ్రాండీ వచ్చింది వారెవా! ఒకేయ్! అయోమయం!

అయో ఏమిటిరా గందరగోళం ?

గంద వేపటివంతు నాది ఈరోజు సాయంత్రానికి ఇల్లు తాకట్టుపెట్టుకని షావుకారు జగన్నాథంగారు డబ్బు యిస్తానన్నారు

అయో ఏ జగన్నాథంగారూ ? ఆ గంపావలా వడ్డీ జగన్నాథంగారా ?

గంద ఆయనే మహానుభావుడు! పొద్దున్నే లేచి ఆయన పేటోటు దణ్ణంపెడితే మంచిది వడ్డీ ఎక్కువయినా అనుకున్న టైంప్రకారం పైకం అందచేస్తాడు

అయో అవును అయన అనేకసార్లు అన్నాడు మీలాంటి వాళ్ళ క్షేమంకోసం మా సింహద్వారాలు రాత్రింబవళ్లు తెరిచే ఉంటాయని

గంద ఆయన సింహద్వారాలు తెరిచేవుంటాయి మన సింహద్వారాలను మూసేసి తాళంమీద తాళంబిగిస్తాడు

రామ ఓరి దుర్మార్గుల్లారా ? ఆలుబిడ్డలను ఆకలితో మాడ్చి చంపుతూ వారి కష్టాన్ని తినడమే కాకుండా మానవతుల అమూల్యమైన మాంగల్యాలనుకూడా తెగ తెంపులు చేయడానికి పూనుకున్నారా తాత,

తండులు సంపాదించిన భూమి పూలా [?]గా పండించి కాపాడా తాత్రై రాష్ట్రానికి సిద్ధమయ్యారిన్నవారాల పరమదార్భ్యాలు

(ఎడమవైపు నుంచి శేఖర్ వస్తాడు)

శే: కా శ్యాయ్

రా: శేఖర్! గందరగోళం వాన్న వైంకెటిశు

శే: తుదమ రెండుల్లో ఉన్నావా

రా: ఆఁ

శే: అవును ప్రజానీకమంతా ఆహ్లాదిస్తున్నారు కలరా విలయంగా విజృంభించింది పెద్దవాళ్ళ రక్షోసం పట్నానికి మనిషిని పంపాను పాలానికి వెళ్ళి చిన్నవాళ్ళను గాని తీసుకురా (రామయ్య వెళ్తాడు కడివైపుకు) ఒరేయ్! గందరగోళం!

గంధ: ఏం ఏంకావాలి?

అయో: ఒకసారి గాంధీ కావాలి!

గంధ: (ఉత్సా) వాదేవా! కమ్మని కలలు, తియ్యని తలపులు వస్తున్నాయిరా

శే: (ఆశ్చర్యంగా చూస్తాడు)

గంధ: అలా చూస్తావేం! అనుభవిస్తేనే ఉంది ఆనందం (సీసా ఇస్తూ ఉంటాడు శేఖర్ చెంపపై కొడతాడు సీసా క్రిందపడుతుంది గందరగోళం సీసాకోసం క్రిందకు వంగుతాడు చేయిపై శేఖర్ తొక్కుతాడు జుట్టు పట్టుకొని పైకిలాగుతూ చూస్తుంటాడు) (భయంగా) శేఖర్!

శే మత్తు వదిలిందా ?

గంద పూర్తిగా

శే ఒక్క బిక్కిన తండ్రిని రక్షించకుండా దుక్కపిల్లలా పంచరిస్తున్నావా ?

గం ఆ

శే కన్నతండ్రి కాటికి కాళ్ళీచాస్తుంటె కులాసాగా తాగి తూలుతున్నావా ?

గంద శేఖర్ !

శే కలరామాట అటుంచి నీలాంటి పుత్రున్ని కన్నందుకు కుమిలి క్రుళ్ళి కృంగి నశించిపోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు

గంద నాన్నా ! (వెళ్ళబోతాడు)

శే ఆగు !

గంద (ఆగుతాడు)

శే ఎక్కడకెడుతున్నావ్ ?

గంద మా నాన్నదగ్గరకు

శే ఏం చేస్తావ్ ?

గంద ఒత్తిడించుకుంటాను

శే ఏవిధంగా ?

గం ఇంకెప్పుడూ పాడుపనులు చేయనని ప్రమాణం చేస్తాను రాక్షసిగా మారినందుకు క్షమించమంటాను

శే నీలో పూర్తి పరివర్తన వస్తే మీ నాన్న బ్రతుకు తాడు ఆ మార్పుకోసమే ఎదురుచూస్తున్నాడు కన్నతండ్రిని కాపాడుకోలేని కుమారునికంటె కకేన

రాజా మేలు వెళ్లి (కొనిపైపక వెళ్తా,
ఒసేయ్! ఉద్యోమయం?

అయ్యో ఎవరు నువ్వు?

శే నీ కోసం వాన్ని

అ అంటే

శే నీ సాటివాన్ని

అ అయితే నాతో పాటు తాగగలవా

శే లేదు

అ తూగగలవా?

శే అదీ లేదు

అ వాగగలవా

శే ఉసలే లేదు

అ అయితే నువ్వు ఉచ్చిట్ పనికిరావు ఫో

శే ఎక్కడికి?

అ ఇంట్లోకి

శే ఇంట్లోకా!

అ అవును ఇంట్లో కూర్చుని వంటచేస్తూ ఉండు నేనలా అంగడిలోకి వెళ్ళి అరగ్లాసు వేసుకొస్తా (వెళ్ళబోతాడు)

శే ఆగు

అ (ఆగుతాడు)

శే ఇలారా

అ (వస్తాడు)

శే నిషా నిషాళాని కెక్కిందా

అ ఓ

శే కైపెక్కి కళ్ళు బైర్లు కమ్మాయా ?
అ ఓహో !
శే దిమ్మెక్కి తల తిరుగుతోందా ?
అ ఓహోహో !
శే (విగ్రంగా) అయోగుయం
అ (తెరుచి) శేఖర్ !
శే చివరికిలా పశువులా తయారయ్యావన్నమాట
అ వాడే వాడే ఆ గందరగోళమే
శే ఏమిటి వాడు ?
అ వాడు గందరగోళం చేసి త్రాగమంటె త్రాగాను
శే వాడు గడ్డితినమంటే తింటావా ?
అ అదెలా చేస్తాను
శే గంగలో దూకమంటే దూకుతావా ?
అ దూకితే మంచిదేగా పుణ్యమొస్తుంది
శే తెల్లారిలేస్తే పాపంచేసే నీకు పుణ్యమెలావస్తుంది అనుక్షణం అన్యాయాలు జరిపించే నీకు న్యాయం యొక్క విలువ ఎలా తెలుస్తుంది అడుగడుగున అవినీతితో సంచరించే నీకు నీతియొక్క ఖ్యాతి ఎలా తెలుస్తుంది ఈ అశాశ్వతపు ప్రపంచములో శాశ్వత మైనవి నీతి ఖ్యాతి ఆ అమూల్యమైన ఆయుధాలను పొందాలంటే అపూర్వమైన పుణ్యం పొందాలి అందరి గౌరవం సంపాదించాలి
అ డబ్బులేదుగా

గ్రామోద్ధరణ

శే డబ్బు కొన్ని ఖర్చు పెడితే రాము ఎన్నాళ్ళో మంచిపనులు చేస్తే వస్తుంది

అ ఏ తప్పకుండా చేస్తాను

శే అయితే మీ ఊరి అంత్య క్రియలు జరపటానికి వెంటనే వెళ్లు

అ (వెళుతూ ఉంటాడు)

శే ఆ తేడాదు నీ మద్యానికి కమిలుతున్న నీ భార్య దురవస్థను, దీనావస్థ, రూపుమాపు, ఇంకెప్పుడూ త్రాగనని ఆమెతో చెప్పు

అ అలాగే మరయితే త్రాగకుండా పేకాడుకోవచ్చుగా

శే ఆ ఆ అయోమయం అలా చేస్తే నీవు సంపాదించిన పుణ్యమంతా పాపమవుతుంది నీ శ్రమ అంతా వృధా అయిపోతుంది నీవు బ్రతికినా చచ్చినవానితో సమానం

అ ఏం మాట్లాడలేనా ?

శే నీవు మాట్లాడిన నీమాటలు ఎవ్వరూ వినరు

అ మా ఆవిడకూడా వినదా ఓ మరిచాను మా ఆవిడ మా నేనే ...గా

శే నీవు త్రాగకుండా పేకాడకుండా ఉంటే నీమాట వింటుంది

అ , అయితే ఇప్పుడే వెళ్తా ఇంకెప్పుడూ త్రాగను, పేకాడను అని చెప్తా (ఎడమవైపుకు వెళ్తాడు కుడివైపునుండి రామయ్య వస్తాడు)

శే బాబాయి ! మాష్టరు గారేరీ ?

రా పాలెంలో మశూచికము తీవ్రరూపంతో చెలరేగుతుంది శేఖర్! డాక్టరు సహితం రోగులదగ్గరకెళ్ళడానికి వెనుకంజ వేస్తున్నాడు కనీసం ఆయనను ప్రార్థించేవారుకూడా లేకుండా పోయారు ఆబాలగోపాలం హాహాకారిస్తున్నారు

శే అంటురోగాలతో ఆర్థిక యిబ్బందులతో అహర్నిశలు నలిగిపోతున్న అసహాయులకు సహాయము చేయడం బాధ్యతని తెలిసినవారుకూడా నిరుత్సాహముతో, నిస్పృహతో వెనకడుగు వేయడమా?

రా అవును శేఖర్ సహజంకాని వాతావరణం వెన్నంటుతూ అందరినీ ఆహుతి చేయడానికి సిద్ధమవుతూ ఉంటే ఎవరు మాత్రం ఏంచేయగలరు? అంతా ఆ దైవ నిర్ణయం విధివ్రాత తప్పించటం ఎవరితరమౌతుంది

శే దేవుడిమీద భారంవేసి ఊరుకోవడమేనా? మన దేవులాటకూడా ఉండాలిగా

— మానవశ్రేష్ఠమైన ఈ కర్మను మానవజన్మ అనుభవించాలిసిందే

= ఆపదను అడ్డుకోవాల్సివచ్చేసరికి అందరికీ ఇలాంటి మెట్టవేదాంతాలు పరిపాటి అయినాయి

రా పరిపాటి కాకపోతే గ్రహపాటును మార్చగలవా?

శే ప్రయత్నించకపోవడం పొరపాటు కదూ

రా నారుపోసినవాడు నీరుపోయకుండా ఉంటాడా? అన్నింటికీ ఆ మేఘశ్యాముడే ఉన్నాడు లలాట ఫలితం ఎలాఉంటే అలా జరుగుతుంది

శే అని మూగనోముపట్టి ముసలమ్మలా కూర్చుంటే
భావిజీవితం భగ్నం కాదూ

రా అని పతిపని నెత్తినవేసుకొని పరుగులు తీస్తే
ప్రస్తుత జీవితం పాడుకాదూ

శే పాడయేవరకైనా ఇతరులు పాలుకొనరా తూ
లిగా ?

రా ఏమిటా శేఖర్ ! మాటలు బాగా నేర్చావు

శే అవును బాబాయ్! అగాధంలోపడి అల్లాడే మానవుణ్ణి
రక్షించేటప్పుడుకాక మన నిస్వార్థాన్ని ఎప్పుడు ఉప
యోగిస్తాము ? నరకము దంలో కొట్టుకుపోయే సహ
చరుణ్ని కాపాడేటప్పుడుకాక మన నిస్వార్థాన్ని
ఎప్పుడు అమలుపరుస్తాము? పెరుతుఫానను అణు
మాత్రం తట్టుకోలేని బీద ప్రజానీకాన్ని పోషించే
టప్పుడుకాక మన నిస్వార్థాన్ని ఎప్పుడు వినియో
గిస్తాము !

రా నిజం శేఖర్ నిజం నీమాటను అనుసరిస్తే సరియైన
బాట లభిస్తుంది ఆ బాటనంటి ప్రయాణముచేస్తే
జీవితగమనము సునాయాసంగా సాగిపోతుంది

శే సర్వప్రజ స్వేచ్ఛగా స్వర్గధామంలో సంచరించవచ్చు
బాబాయ్ !

రా కాని ఎంతమంది నీతో ఏకీభవిస్తారూ అని ఎంత
వరకు నీ దీక్ష ఫలిస్తుంది అని మంచిచేసేవాణ్ని
కూడా విమర్శిస్తుందిగా ఈ లోకం
(కుడివైపునుండి శాస్త్రిలు ప్రవేశం)

శా కలికాలమండి! కలికాలం!

రా కలరావచ్చి చస్తే కలికాలమంటారేమిటండీ

శా అవునండి పాపం పెరిగిపెరిగి దండిగా పండి, ఎండి
పోయి ఎక్కువగా ఉండదం

శే అంతా ఎక్కువైతే మీరు ఒంటరిగా ఒంటెలా తిరుగు
తారటండి

శా ఇలా అధిక తెలివితేటలు ఎక్కువైతే అంతా అంతం
కాక మరేముంటుందండీ

శే కనీసం మీలాంటి సోమరిపోతులైనా ఉంటారుకదండీ

శా శేఖర్! ఏమిటా ప్రేలాపన?

శే శాస్త్రి ఏమిటా ఆలాపన?

శా ఏమిటోయ్! ఎదుటవానిని చూచి ఓర్వలేని నీబాధ

శే ఎందుకోయ్! ఎంగిలిమెతుకులకోసం ఎగబ్రాకే నీ
గాథ

శా కుక్కలా కూయకు

శే నక్కలా నటించకు

శా వ్యవహారం ముదిరి మారిపోయింది

శే కాలచక్రం చెడి మారిపోయింది

శా తలతిరిగితే సరి

శే మెడ నరికితే సరి

శా, ఆ బాపతే చెరువుగట్టున పడి ఏడుస్తున్నారు

శే వెళ్ళి ఓదార్చలేకపోయారూ!

శా ఏమిటా వాగుడు!

శే ఎందుకా మొరుగుడు?

శా రామయ్యగారూ విన్నారా ఎవరో మొరిగేది ?

రా ఎవరు మొరిగినా చెంచాళ్ళ కరవవు కదండీ అందు చేత ఎవరికీ ఏ గొడవలేదు కాని కాలయాపనమాత్రం తప్పదు పద శేఖర్ పద (ఎడమవైపుకు వెళ్తాడు)

శే వెళ్ళేముందు ఒక్కసారి హెచ్చరించడం మంచిది

శా ఏం అలా సెలవిచ్చారు ?

శే గొప్పవారుకదండీ మీ పేరు ఊరూరా పాకిపోతోంది

శా సంతోషం

శే మీరుచేసే పనులకు మీరు సంతోషించకపోతే మరెవ్వరు సంతోషిస్తారు

శా బాగా చెప్పావు

శే చెప్పడంలో ఏముంది ? నలుగురికీ తెలియచేస్తే ఉంది

శా ఏమిటి ?

శే మీ బడాయి

శా అందుకా ఈ లడాయి

శే ప్రజాసేవకుణ్ణంటూ చంకలు ఎగురవేసుకుంటూ ప్రజలను దోచుకోవడమనుకున్నావా ?

శా మతిపోయినట్లుంది

శే తేరతిండి తెగతింటుంటే మతిపోకేం చేస్తుంది

శా ఓహో! అలాగా !

శే పరులసొమ్ము మేసేవాళ్ళకే ఇలాంటి సీటూ, గోటూ

శా (బిగ్గరగా) శేఖర్ !

శే నలుగురిసొమ్ము నరనరాలకెక్కింది అందుకే క్షణం కోపం, తక్షణం తాపం

రా   ఆ

శే   వరదబాధితుల సహాయార్థమని చందాలు వసూలు చేసి వాళ్ళ నోట్లో మట్టికొట్టి ముత్యాలమూట కట్టడ మనుకున్నావా?

రా   నోక్రమయ్

శే   ఇంతకాలము నోరుమూసుకున్నాము కాబట్టి నీమోసం సాగింది

శా   ఇకమీదట?

శే   దేవుని మాన్యములోని ఒక్కగింజకూడా ఇక ఇంటికి వెళ్ళడానికి వీలులేదు

శా   అలా ఆజ్ఞాపించడానికి నీవెవరివోయ్?

శే   ఆ ధాన్యాన్ని అనుభవించడానికి నీవెవరివోయ్?

శా   అహోరాత్రులు దైవాన్ని ఆరాధిస్తూ కలకాలము నుంచి కన్నతండ్రిలా కొలిచే నాకు ఆమాత్రంహక్కు కూడా లేదేం?

శే   లేకేం నేటివరకు జపతపాలతో అవివేకుల ఆస్తిని వివేకంగా వశం చేసుకోవాలని ఉబలాటపడ్డావు, ఉపక్రమించావు కొంగజపాలతో కష్టజీవుల కష్టాన్ని సుఖంగా సేకరించడానికి కలలు కన్నావు వలలు పన్నావు దేవునిసొత్తును దుష్టబుద్ధితో దోచుకోవాలని మంత్రాలు చదివావు తంత్రాలుచేశావు పాపపుపనులకు పూనుకోరాదని ప్రత్యక్షంగా ఉపన్యసించావు పరోక్షంగా విసర్జించావు

శా   నాగురించి బాగా తెలుసుకున్నావ్

శే ఆ రోజు రోజుకీ నీబుద్ధి ఎంత అద్భుతంగా వికసించి పరిమళిస్తుందో అందరూ తెలుసుకుంటున్నారు
(కోటాయి కొడుకు దాసు కుడివైపునుండి వస్తాడు)

దా శేఖర్ బాబూ! శేఖర్ బాబూ!

శే ఏం దాసూ (భుజంమీద చేయివేస్తాడు శాస్త్రి ముక్కుమీద వేలువేసుకుంటాడు)

దా మానాన్న ఎడి బాబూ?

శే, ఏం ఎందుకు?

దా మా అమ్మకు జ్వరం మండిపోతోంది చర్మము మీద చిన్నచిన్న పొక్కులు కనిపిస్తున్నాయి మశూచికము అని అనుమానిస్తూ ఎవ్వరూ రావడంలేదు నాకు భయంగావుంది

శే డాక్టరుగారిని తీసుకొని నేను మీ ఇంటికి వెళతాను కాని నీవు, గూడెంవెళ్లి నాన్నను తీసుకురా (కుడివైపుకు శేఖర్ వెళ్ళబోతాడు ఎడమవైపుకు దాసు వెళ్ళబోతాడు)

దా అలాగే బాబు

శా కలికాలమండ! కలికాలము మూల ఉండవలసిన మాలవాణ్ని తలకెక్కించుకుంటే కాలం మాకేం చేస్తుంది? కలరా మశూచిలాంటి అంటువ్యాధులు అంటకుండా ఎలా ఉంటాయి?

శే ఛీ! శకునపక్షి! (కుడివైపుకు వెళతాడు)

శా ఆ ఆ (ఎడమవైపుకు తిరిగి) ఒరేయ్! అబ్బీ! ఇలా రారా!

దా అరేయ్ ఒరేయ్ అంటున్నావు మంచిగా, మర్యాదగా మాట్లాడటం మంచిది

శా ఏరోయ్! ఎవరితో మాట్లాడుతున్నావో తెలుసా ?

దా దేవునిపూజ అంటూ దేవునిసొమ్ము దోచుకునే దొంగతో

— అందరికీ పాకిందీ

దా ఈరోగం అంటురోగులనుమించిన రోగం కదండీ

శా ఆఁ

దా అవునండి కళ్ళుపోతాయంటూ ఎదుటివారికళ్లుమూసి చేసే వ్యాపారం కదండీ

శా పళ్ళు రాలగొడతా

దా ఒళ్ళు జాగ్రత్తగా కాపాడుకో

శా ఓరి కుంకవెధవ అంతవరకూ వచ్చిందీ వ్యవహారం

దా కొద్దిరోజుల్లో నీస్థితి మారి కైపెక్కిన నీ కళ్ళకు కన్నీరే గతి అవుతుంది

శా ఏమిటా మీరంతా చేసేది ?

దా 'రా' అంటున్నావ్ జాగ్రత్త

శా ఓరి వెధవ

దా పోరా భడవా

శా నీ బాబుకుచెప్పి నీ జాతర చేయించుతా

దా ముందు నీబాబుకుచెప్పి నీ జాతర చేయించుకో

— ఆఁ ఆఁ నోరు తెస్తాడు

దా తెమిం ఎలా నోరు తెరిచావే ఏ ముత్యాన్ని మిం గాలని బా బా (ఎదుమవైపుకు వెళతాడు)

శా - ఈకాలపు స్త్రీలకు భయం భక్తి రెండూ లేవు, కలికాలము (దాసు వెళ్ళిన వైపు చూస్తుంటాడు కుడి వైపునుండి వాసు వస్తాడు)

వా కలికాలంగారూ

శా ఈ పిలుగెవరు ?

వా మనమేనండి

శా అంటే ?

వా శేఖర్ బాబుగారి చిట్టితమ్ముణ్ణి

శా ఓహో! ఆయన తాడినికంటే నీవు మొవ్వను తన్నేట్లున్నావే

వా బువ్వపెట్టకపోతే మా అవ్వనుకూడా తంతానండి

శా మీ అన్నకు తగిన తమ్ముడివిరా

వా మీకు మాట్లాడటమే చేతగాదండి

శా నాలకు దగ్గులు నేర్పేటట్లున్నావేరా ?

వా అదిగో చూశా ?

శా ఏమిటాది ?

వా 'రా' అని అనకూడదు తప్పుకదూ

శా నాకు తప్పొప్పులు నీవటా నేర్పేది ?

వా పెద్దవారు పిన్నలుగా మారినప్పుడు బుద్ధిమంతులయిన పిన్నలే పెద్దలుగా మారవలసివస్తుంది

శా అప్పుడు పిన్నల మీద పెద్దపెద్ద బాధ్యతలు పడతా యేమో ?

వా తప్పకుండా చేస్తాం

శా ఏమిటా నీవుచేసేది ?

వా శాస్త్రీగారూ! ముందు ఆ 'శా' కొట్టివేయండి
శా మొత్తానికి నీవు అఖండుడివే!
వా మీకంటెనే సరేగాని, మా అన్నయ్య ఇటు వచ్చా రాండి?
శా నాకు తెలియకడుగుతాను మీ అన్నయ్యెరు నన్న కాపలా పెట్టావా?
వా ఆఁ ప్రొద్దస్తమానము ఇక్కడే ఈ గ్రామ రచ్చబండ మీద తిష్టవేసుకుని కూర్చొని అందరి జాతకాలు చూస్తుంటారుగా ఎవరెటువెళ్ళిందీ మీకు తెలుస్తుందేమోనని
శా అయితే మీ అన్నయ్య ఒక్కడినేకాకుండా అందర్నీ కాపలాకాస్తున్నాననటావ
వా అని నేనన్నానటండీ
శా అంటే డొక్క చీల్చుతూ
వా చచ్చిన తర్వాతా? బ్రతికుండగానేనా?
శా చచ్చినతర్వాత స్మశానములో పీక్కుతినేవి నక్కలు
వా అయితే బ్రతికుండగానే మీరుపీక్కుతింటారన్నమాట
శా ఓరి ఫుండాకోర్ తిని కూర్చుంటే క్రిందమీద కన్పించటంలా
వా అంతా మీకుమల్లేనే అనుకుంటారండి
శా ఆఁ ఆఁ (పట్టుకుని కొట్టబోతాడు ఎడమవైపునుండి కోటాయి వస్తాడు శాస్త్రీ వాసుని వదలివేస్తాడు కోటాయి వాసుని పట్టుకుంటాడు) ఆఁ ఆఁ వాణ్నెలా అంటుకోవటమే

వా   అందుకంటే ఆ సామెత్తం పోయింది

కో   శాస్త్రిగారూ! ఎందుకండీ చిట్టబ్బాయిగారిని కొడతారు?

శా   మళ్లీ మాట్లాడితే పాతివేస్తాను

కో   అంతపనే

వా , మరేమిటనుకున్నావ్ అంతా చచ్చాక పాతిపెడుతుంటే ఈయన బతికుండగానే పాతిపెడతారు

శా   చూశావా! ఎలా కూస్తున్నాడో!

కో   మీరు కోతలు కోస్తుంటే ఎవరైనా కూస్తుంటారు

శా   ఓరి పెద్దమ్మ ఏమీచేయలేని దద్దమ్మనంటావ్!

కో   నోరు మంచిదికాపోతె నీరుగారా పుట్టకు బాబూ

శా   పొట్టపొడిస్తే అక్షరపుముక్క లేనివాడవు నీవు నాకు నీతులు చెప్పేవాడవా?

వా   ఈ కాలంలో అదే మీ కలికాలంలో చదువుకున్న వారికంటె చాకలివాడుమేలు అన్నారు

శా   చదువురాని మొద్దు కదలలేని ఎద్దు అన్నారు

కో   కదలకుండా మెదలకుండా ఉంటే ఏగొడవా లేదుగా

శా   ఇప్పుడు కదిలి ఏంచేస్తున్నారోయ్?

కో   కొంపలు ఆర్పుతున్నారు

వా   కొంపలార్పటం మంచిదేగా

కో   కాలేకొంపలు ఆర్పటం మంచిదే కాని కూడే కొంపలు ఆర్పడానికి సిద్ధమయి.

శా , ముందు నీ కొంపకాదిది ఆ పాటుపడుట మాను కోరా చవటా

గో ఆఁ
శా మీా ఆవిడ ఈసరికి ఎగిరిపోయి ఉంటుందేమో
గో ఆ
శా ఈ సిసింద్రీగాడి అన్న మీాకొంపకే వెళ్లాడు
గో ఆ
శా మీా సీమటపాకాయగాడు నీకోసం ఊరంతా గాలిస్తు న్నాడురా
గో , లచ్చీ (వాసుని ఎత్తుకుని కుడివైపుకు వెళతాడు)
శా ఆఁ ఆఁ అ శూద్రుణ్ని అలా తీసుకుపోవడమే ఓహో! కాలం మారిందిగా నా మొహం కాలం ఏం మారింది? మనుష్యుల మనసులు మారాయి గాని (పొడుంపీల్చి) అయినా ఎవడెట్లాచస్తే నా కెందుకు ?
(పెచ్చివాడు నవ్వుకుంటూ కుడివైపునుండి వసాడు)
పి (అహ్హాహ్హా) ఎవడెట్లా చచ్చినా నీకేమీాలేదూ? మరి నివు ఛస్తే
శా నేను ఛస్తే చావను
పి దేవతలు తాగే అమృతం తాగావా?
శా నిత్యం దైవసాన్నిధ్యంలో కాలం గడుపుతున్నాను
పి దేవుని పేరు చెప్పుకుని ఆయన సొమ్ముస్వాహా చేస్తున్నావ్ (అహ్హాహ్హా) ఒక్కమాటడుగుతాను నిజంచెబుతావా?
శా అబద్ధం ఆడటం నా ఇంటావంటాకాని, మా వంశ ములోకాని లేనేలేదు

పి అవును అపర హరిశ్చంద్రుడవు కదూ ఇంతకూ పిల్లలు ఎంతమంది ?

శా ఇంకా లేరు మూడుసార్లు గర్భం వచ్చింది

పి మీకేనా ? (అహ్హహ్హా) మూడుసార్లు గర్భంపోయింది

శా నాకు కాదోయి గర్భం పోయింది మా ఆవిడకు డాక్టర్ నడిగితే బలహీనమన్నాడు

పి కాదు బలహీనము కాదు

శా మరి ?

పి నీవుచేసే పాపం మీ ఆవిడ అనుభవిస్తోంది నీకు తెలుసా ? పాపం చేసింది నేను పిల్లలనుకంది మా ఆవిడ కష్టాలను అనుభవిస్తోంది పిల్లలు ఇంతకూ మీకు పెళ్ళయి ఎంతకాలమయ్యింది ?

శా పదిసంవత్సరాలయింది

పి నాకు పెళ్ళయినపదిసంవత్సరాలలో పదిమందినికన్నాను

శా కష్టపడి కృషిచేసి సంవత్సరానికి ఒక్కరు గొప్పగా కన్నావన్నమాట పుణ్యాత్ముడివి

పి అయితే నీవు పాపాత్ముడవన్న మాట (అహ్హహా) అందుకే నీకు పిల్లలు లేరు

శా పిల్లలు వద్దనే కనలేదు

పి అయితే పెళ్ళాం ఉసురు కట్టుకుంటున్నావన్నమాట

శా అలాంటిదేమీ లేదు

పి అయినా నీకు పిల్లలు లేరంటే నీవు మామూలు పాపివి కాదు గుడిని గుళ్ళోలింగాన్నికూడా మింగే మహా పాపివి (అహాహా)

నా: పదిమంది పిల్లలను కని పెళ్ళాం చచ్చిపోతే పిచ్చివాడ వయిన చచ్చు సన్యాసివి నీవుకూడా నీతులు వల్లిస్తున్నావన్నమాట కలికాలం (అంటూ కసిగా పైకు వెళతాడు)

పి: నిజమే నేను పిచ్చివాణ్ణి పిచ్చివాణ్ణి పిచ్చివాణ్ణి (అహాహా) నా పెళ్ళాం శాంత చచ్చిపోయింది ఆమె చచ్చిపోలేదు నేను చంపేశాను నా పెళ్ళాం శాంతను నేనే చేతులారా చంపేశాను (అహాహా) నేనెక్కడనుండి వస్తున్నానో తెలుసా? పిచ్చి హాస్పటల్ నుండి కదూ! కాదు మామూలు హాస్పటల్ నుండే గవర్నమెంటు హాస్పటల్ నుండే మా ఆవిడకు తొమ్మిదవ కాన్పు నాకు పిల్లలెంతమందో తెలుసా? పదిమంది దశావతారాలు ఆ తరువాత పదకొండవ అవతారం అదే దరిద్రావతారం పిచ్చి అవతారం నేను ఎత్తాను [అహ్హహా] ఏయ్! నేను పిచ్చివాణ్ణనుకున్నారా? కాదు పిల్లలు కావాలని కన్నాను కష్టపడి కన్నాను ఎందుకనో తెలుసా? తాత ముత్తాతల సంతోషంకోసం అమ్మా నాన్నల ఆనందంకోసం కన్నాను ఆపరేషన్ పాపమని పెద్దలు చెబితే నిజమేనని నమ్మాను చిల్లిగవ్వ ఆస్తిలేని నాకు పిల్లలే ఆస్తిపాస్తులుగా అండగా నిలబడతారని నా అనేవారు పదిమంది ఉంటే మంచిదని కలలు కన్నాను పిల్లలను కన్నాను నా ఆశలన్నీ నిరాశలయ్యాయి నా కాంక్షలన్నీ కరిగిపోయాయి

కొడుకులు కవలు కాన్పులో ఆడ కవపిల్లలను కని కళ్లు మూసింది నా భార్య శాంత శాంతా! శాంతా! వెళ్ళిపోయావా శాంతా! నాలో అశాంతిని లేపి శాంతంగా వెళ్ళిపోయావా శాంతా? హృదయానికి హృదయమైన నా భార్య శాంత నన్ను శాశ్వతంగా విడిచి వెళ్ళిపోయింది ప్రాణానికి ప్రాణమైన నాభార్య శాంత నన్ను ఒంటరివాణ్ని చేసి వెళ్ళిపోయింది శాంతా! అదిగో నా భార్య శాంత మంటల్లోపడి మండిపోతోంది శాంతా! నేనూ వస్తున్నాను శాంతా! నీతోపాటు నేను వస్తాను శాంతా! వద్దు అవును వద్దన్నావు కదూ! పిల్లలను కనిపెట్టుకుని ఉండమని చెప్పావుకదూ? శాంతా! నీవు కన్న కవలపిల్లలు నీవు కన్నుమూసిన వెంటనే కెవ్వున కేక వేసి కన్నుమూసారు వాళ్లు నీతో నేవచ్చారా శాంతా! వాళ్ళను నీవు జాగ్రత్తగా చూడు మరి మిగిలిన నా ఎనిమిదిమంది పిల్లలు ఏరీ? ఎక్కడా? ఎక్కడు న్నారు? (అహహా) [పిచ్చివాడు ఎడమవైపుకు వెడుతుంటే ఎడమవైపునుండి దాసు వస్తాడు]

దా ఏడీ మా నాన్న! ఏడి ఎక్కడున్నాడు? నాన్నా! నాన్నా! (కుడివైపునుండి వాసు వస్తాడు) ఏమూ! మా నాన్న కనిపించాడా?

వా దానూ మీనాన్న మా అన్నయ్య మీ ఇంటిదగ్గర ఉన్నారు

దా నీకెలా తెలుసు?

వా నేను మీయింటిదగ్గరనుంచే వస్తున్నా

దా ఆఁ ఈసంగతి మీనాన్నకు తెలిస్తే ఇంకేమైనా ఉందా !

వా ఏం ఏంచేస్తాఋ ?

దా చావచితకొట్టడతారు

వా ఏం ఎందుకు ?

దా మా మాలవాళ్ళను అంటుకోఎద్దంటారుగా

వా అంటుకుంటే ఏం మీరు మనుష్యులుకాదా

దా అనేగా మీ నాన్నగారి ఉద్దేశ్యం

వా అయినా మా నాన్నకూడా ఇదివరకటిలాగా మొండి పట్టుదలగా లేరు ఉన్నా లాభంలేదని తెలుసు కున్నారు

దా ఇంతకూ మా అమ్మకు ఎలావుంది వాసూ ! మా అమ్మ బతుకుతుందా వాసూ !

వా మీ అమ్మకు ఏం ఫర్వాలేదని డాక్టరుగారు చెప్పారు

దా డాక్టరుగారా !

వా ఉన్నయ్య గూడెంలో కలరా ఉందని పాలెంలో మశూచి ఉందని గవర్నమెంటు డాక్టరుగారికి కబురు చేశారుగా

దా అవును ప్రొద్దున్నే కబురుచేశారు

వా డాక్టరు, వారి సిబ్బంది హెల్తు ఆఫీసరు వారిసిబ్బంది అంతా వచ్చారు ఇంకేమీ భయం లేదు అంటు రోగాలను అంతం చేస్తారు అసలు అంటురోగాలంటే ఏమిటో చెప్పు ?

దా: రోగి శరీరమునుండి సూక్ష్మజీవులు బయటకు వచ్చి ఇతరుల శరీరములందు ప్రవేశించి రోగములను వ్యాపింపజేయుట

వా: గవదబిళ్ళలు కన్ను కలకలు

దా: మహామారి, నారికురుపు

వా: సన్నిపాత జ్వరము చలిజ్వరము

దా: గజ్జి క్షయ

వా: కలరా, తామర

దా: మశూచి విశూచి

వా: పొంగు ప్లేగు

దా: చిడుము, చుండు

వా: ఇవన్నీ అంటురోగాలే దాదా! సూక్ష్మజీవులు మన కంటికి కన్పించవట

దా: కంటికి కన్పించకపోతే ఎలా చూశారూ

వా: పెద్దపెద్ద శాస్త్రవేత్తలు సూక్ష్మదర్శిని అను యంత్రాన్ని కనిపెట్టారట దానిలో సూక్ష్మజీవులు పెద్దగా కనిపిస్తాయట

దా: అవసలు ఎక్కడుంటాయి

వా: చెడుగాలిలోను, మురికినీటిలోను, కల్మష పదార్థాల లోను ఉంటాయి

దా: అయితే శుభ్రమైన గాలి, మంచినీరు శుచియైన పదార్థాలు కావాలన్నమాట

వా: అంతేగాదు ఇంటినీ వంటినీ శుభ్రముగా ఉంచుకోవాలి

దా అంటే

వా సూర్యుని వెలుతురు నీకు తగలాలి, చక్కని ఎట్టలు నీవు తగిలించుకోవాలి

దా ప్రస్తుతం బాధపడేవారి గతి

వా వారి స్థితినిబట్టి తగినంత జాగ్రత్త తీసుకోవాలి

దా తప్పకుండాను

వా నీటిని మరుగకాచి త్రాగాలి త్రాగించాలి

దా అంటురోగులకు దూరముగా ఉండాలి, ఉంచాలి

వా టీకాలు, సూదిమందులు వేయించుకోవాలి వేయించాలి

దా దురభ్యాసాలకు లోనుకాకూడదు కానీయకూడదు

వా ఈగలను, దోమలను నిర్మూలించడానికి మురికి గుంటలలోను నిలువనీటిలోను ఫినాయిల్ చల్లాలి

దా లోక రక్షాదీక్షస్తూ క్రిములు కైలాసానికి వెళ్తాయి కదూ

వా ఓ ! (నవ్వుకుంటూను)

దా ఇవన్నీ నీకెవరు చెప్పారు ?

వా ఇంట్లో అమ్మా నాన్న చెప్పారు ఎళ్ళో మాష్టారు చెప్పారు మీ మాష్టారు ఇలాగా చెప్పలేదా !

దా అసలు నేను సరిగా బడికి వెళితేగా !

వా ఏం, చదువుకోవడం లేదా ?

దా ఆః ఏం చదువు ఒకపూట స్కూలుకు వెళితే రెండో పూట మానివేయడం

వా పొద్దుకు మానడం! ప్రతిరోజూ స్కూలుకు వెళ్ళరాదూ!

దా రాగుంది కూలికి వెళ్ళకపోతే కడుపుకాలిపోతుంది
కడుపు చేత్తో పట్టుకొని 'అమ్మా ఆకలి, నాన్నా
ఆకలి అమ్మా, నాన్నా ఆకలి ఆకలి' అంటూ
బొచ్చె తీసుకొని బిచ్చమెత్తుకోవాలి

వా, మీనాన్న సంపాయిస్తున్నాడుగా

దా మా నాన్న సంపాదించింది మా నాన్న త్రాగుడుకే
చాలదు మరి అమ్మ, అయిదుగురు చెల్లాయిలు పస్తు
లతో మాడి చావవలసిందే పైగా ఊరంతా
అప్పులు తిప్పలుపడి సంపాదించకపోతే ఎలా చెప్పు?

వా మీ అమ్మస్థితిని చూచినతర్వాత మీ నాన్నకు
చక్కటి బుద్ధివచ్చింది అన్నయ్యకూడా నచ్చ
చెప్పాడు ఇంకెప్పుడూ తాగనని, ప్రతిపైసా కూడ
బెడతానని పిల్లలమీద ఒట్టువేసి చెప్పాడు

దా అయితే నేనుకూడా చదువుకుంటాను

వా నీకేగాదు బడి ఈడుగల పిల్లలందరినీ బళ్ళోకి పంపే
ఏర్పాటు అన్నయ్య చేస్తూన్నారు పిల్లలందరను
అక్కడకు తీసుకురమ్మన్నారు టీకాలు వేయించు
తారట

దా అయితే అందరినీ తీసుకుని వెళదాం పద

వా అలాగే గా వెళదాం (ఇద్దరూ కుడివైపుకు వెళుతూ
ఉండగా శాస్త్రి కుడివైపునుండి నెత్తిన చెంగువేసు
కొని వస్తాడు)

వా దా నమస్కారమండి శాస్త్రిగారూ!

శా (మాట్లాడకుండా వస్తుంటాడు)

వా నెత్తిన చెంగు వేసుకున్నారే ?
దా నెత్తురుచుక్క ముఖాన ఉన్నట్లు లేదే ?
శా మీ అన్నయ్య పూనుకుంటే నెత్తిన చెంగేమిటి ?
చేతికి చెంబే వస్తుంది
దా 'భవతీ భిక్షాందేహీ! మాదాకవళం' అని అడుక్కోవడానికా?
వా ఆ పనిమాత్రం జరగదు
దా ఏం ? ఎందుకని ?
వా దేవునిమాన్యం ఉందిగా
శా ఇంకెక్కడి దేవునిమాన్యం ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకున్నట్లు ఇదిగో ఉత్తరం వచ్చింది
దా అయినా పిల్లా పాప లేని మీరు ఆస్తి కావాలను కోవడం ఎందుకండీ?
శా ఇంతకాలం దేవునికిదయ కలగకపోతుందా వంశోద్ధారకుడు ఒకడు ఉద్భవించకపోతాడా అని అనుకున్నాను
వా మరి ఇప్పుడు ?
శా అలాంటి ఆశ కనుచూపుమేరలో కన్పించటం లేదు
దా ఏం, ఎందుకని ?
శా నా పెళ్లాంకి గర్భిణీ పోవడం ఇది నాలుగవసారి గర్భిణీ పోతేపోయింది పెద్దప్రాణానికే ముప్పు వచ్చేట్లుంది
వా , అని కబుర్లు చెబుతూ కాలయాపన చేస్తున్నారా ?
శా మరేం చేయమంటారు ?

దా: వెంటనే డాక్టరుగారిని పిలుచుకురండి

శా: దానికి డబ్బెంకా లేదు మనయింటికి ఏ డాక్టరొస్తాడు? ఇప్పుడొస్తారని పైగా కలరా, మశూచిలు శివ తాండవం చేస్తూ వుంటే ఎవరొస్తారు

దా: డబ్బు గుప్పితే ఎవరైనా వస్తారు

శా: డబ్బుకోసం ప్రాణాలను గుప్పెట్లో పెట్టుకొని ఎవడొస్తాడు?

వా: ప్రాణాలుపోయినా డబ్బు కావాలనే మీలాంటి వాళ్ళెవరైనా ఉండకపోతారా?

దా: పోనీ డబ్బులేకుండా వచ్చిన డాక్టరును తీసుకొని వెడదాం పదండి

శా: డబ్బులేకుండానా?

వా: అవును పాలెంలో మా ఇంటిదగ్గర మా అమ్మగారు మందు ఇస్తున్నారట వెళదాం పదండి.

శా: ఎక్కడికి?

దా: మాలగూడెం

శా: దాసూ! ఎవరితో మాట్లాడుతున్నావో తెలుసా?

దా: మీసంగతి మాకు బాగా తెలుసు ముందు పదండి

శా: మాలకులంలో పుట్టిన మీ అమ్మను అంటుకున్న ఆ చేతితో తాకుతారు? బ్రాహ్మణవంశంలో పుట్టిన మా ఆవిడను అంటుకోవడమా అపచారము ఘోర అపచారము మా పితృపాదులకు ఘోర అన్యాయం చేసినవాడనవుతాను

వా: ఆరాధించండి ఎచ్చే అంటరానితనాన్ని మనసులో

పెట్టుకొని ప్రస్తుతం ప్రాణంపోయేవారి సంగతిని మరచిపోవటం మంచిదంటారా?

శా: వాసూ!

దా: పిల్లలు లేనేలేరు ఉన్న పెళ్లాన్నికూడా పోగొట్టుకుంటారా?

వా: దాసూ!

నా: ఏ క్షణంలో ఏం జరుగుతుందో ఎవరికీ తెలియదు

శా: వాసూ!

దా: అవును వానరాకడ ప్రాణంపోకడ తెలియదన్నారు

శా: దాసూ! వెళదాం పద మాలగూడెం మీ యింటికి వెళదాంపద (శాస్త్రి దాసు వాసుల భుజములపై చేతులువేసి కదిలైపుకు వెళతారు పిచ్చివాడు ఎడమవైపునుండి వస్తాడు)

పి: (అహ్హాహా) నా ఎనుగురు పుత్రరత్నాలు మంచి పొజిషన్‌లోనే ఉన్నారు తల్లిదండ్రుల పరువు ప్రతిష్ఠలను పెంచుతున్నారు పెద్దవాడు పేకాటలో పెద్ద పేరు ప్రస్తుతం జైలులో ఇనుప కటకటాలను లెక్కపెడుతున్నాడు, రెండవవాడు రోడ్ సైడ్ రోమియో ఆడపిల్లలను వేటాడుతున్నాడు ప్రస్తుతం హాస్పటల్‌లో ట్రీట్‌మెంట్ పొందుతున్నాడు అతర్వాత ఒకడు బూట్ పాలిష్ ఇంకొకడు నెత్తికి పాలిష్ ఒకడు క్లబ్బుల్లో ఘాటుగావున్న నాటుసారా ఒకటి తాగుడు [illegible] వాగుడు: ఇంకొకడు కాఫీ హోటల్లో కప్పులు కడగటం అన్న వ్యాపారాలుచంద్రా

అని అడగటం ఏతవవాడు వాడిజీవితాన్ని సినిమా హాల్సుకు అంకితం చేశాడు కొత్తసినిమా వచ్చిందంటే క్యూలో నిలబడి టికెట్లను కొని బ్లాకుగా అమ్మి జీవితాన్ని గడుపుకుంటున్నాడు వాడి ప్రపంచమే వేరు సినిమా ప్రపంచం ఇక ఆఖరివాడు అంటే అష్టమివాడు అమావాశ్య ఆదివారం అర్ధ రాత్రి పన్నెండు గంటలకు పుట్టాడు అఖండుడు అమోఘ హస్తలాఘవం కలవాడు పిక్ పాకెట్ అంటే జేబులు కొట్టడంలో అందె వేసిన చెయ్యి (అహ్హాహ్హా) చదువు విషయంలో మావాళ్ళు అష్ట దిగ్గజాలు ఒక్కరికీ పొట్టపొడిస్తే అక్షరమ్ముక్క లేదు (మాటలు వింటూ రామయ్య వస్తూఉంటాడు) అసలు అ, ఆ లు రావడానికి బడిలోనికి నేను పంపిస్తే కదా అర్ధరాత్రివరకు నేను ఫ్యాక్టరీలో చాకిరీచేసి ఇంటికి వచ్చేసరికి వాళ్లు నిద్రపోవడం - గింజాడు చీకటిని నెత్తిన వేసుకుని బయటకు పోయేసరికి వాళ్లు లేవకపోవడం - నాకు నిదచాలక కళ్లు చింతనిప్పుల్లా ఎర్రగా ఉంటే త్రాగుబోతునని ఆడిపోసుకుంది ఈ సమాజం అది నిజమేనని నమ్మారు ఆప్తులు నాతో బంధాలను తెగ తెంచుకున్నారు ఆత్మీయులు (రామయ్య ఎడమవైపునుండి వస్తాడు)

రా ఎవరు ఎలా అనుకున్నా ఎవరు నీతో బంధాలను తెంచుకున్నా నీ భార్యమాత్రం నిన్ను గౌరవించిందిగా

పి గౌరవించడమే కాదు దైవంగా పూజించింది అయినా భార్యగా ఆమె ఏం సుఖం అనుభవించింది అనేక కష్టాలను అనుభవించింది ప్రతిసంవత్సరం ఒక కాన్పు అనారోగ్యంతో అమితబాధను అనుభవించింది ఒక్కనాడు కూడా ఉల్లాసంగా మాట్లాడలేదు ఉత్సాహంగా తిరగలేదు

రా ఆమె అనారోగ్యానికి కారణం ఎవరు ?

పి , నేను

రా ఆమె చావుకు కారకులెవ్వరు ?

పి నేనే

రా కాదు

పి మరి ?

రా కాలం తీరిపోయింది ఆమె వెళ్ళిపోయింది

పి కాదు

రా మరి?

పి నా పాపం పండిపోయింది ఆ పుణ్యవతి వెళ్ళిపోయింది

రా అంత పుణ్యవతి అయితే ముగ్గురుపిల్లల తరువాత ఆపరేషన్ చేయించుకుంటే బాగుండేదిగా

పి ఆపరేషన్ చేయించుకుంటానని అనేకసార్లు అడిగింది

రా అయినా నీవు అంగీకరించలేదు

పి , ఆపరేషన్ చేయించుకోండి అని నన్ను కోరుతూవుంది

రా ఆమె మాటను నీవు ఆచరించలేదు

పి కానీ నా ప్రతిమాటను తుచ తప్పకుండా ఆమె ఆచరించింది అంతేకాదు అన్నివిషయాల్లో చేదోడు

వాన్నుగా —ఇది పిల్లలుగల ఇంగ్లాండు దక్షిణ
వంతు ఎంత ప్రాంతో ఏవామా పెంచింది నిద్ర
పోయేక మిగిలింది తింగి తెచ్చేక పిండివంటలమాట
అంటే పెళ్ళి ... తెలుసు తెగకలోకేక విషాదం
తప్ప ఎక్కడమే ఎరుగము ఏకీ నాగాలి ఏవాళ్ళు
అనుకోలేక తగిన తిండి పతిఫలం లేం, చాలీ
చాలనిజీతంతో మందులకని మాకులకని సరిచేసుకో
లేక పతమతమయ్యాం చన్నీళ్ళకు వేడినీళ్ళు తోడ
వ్వట్లు ఏదో ఒక చేతిపనిచేసి కూడబెట్టేది అలాంటి
నా భాగ్య శాంతను నేను దక్కించుకోలేకపోయాను
అమెను నేనే నా చేతులారా చంపివేశాను నేను
హంతకుణ్ణి భాగ్యను చంపుకున్న పాపిని కాతకుణ్ణి

రా మనమెంత బాధపడినా ఇవాళ్ళు వస్తారా ఏ
ఎప్పుడైనా

పి నిజమే నేను ఎప్పుడు నా భాగ్య పిన్నవదలి
వెళ్ళిన దగ్గరనుండి మతి చలించి పిచ్చివాణ్ణయి
పోయాను ఇప్పుడే నాకు తెలివి వచ్చింది శాంతా !
నేనీభయంకర ఒంటరిజీవితాన్ని భరించలేను పిల్లలు
కూడా అండగా లేరు దిక్కులేని పక్షుల్లా చెట్టు
కొకరు పుట్టకొకరు అయ్యారు ఒక్కబిడ్డకూడా
ఆప్యాయంగా నన్ను నాన్నా నాన్నా అని పిలిచి
ఆదరించే స్థితిలో లేరు

శా, అవును తల్లిదండ్రుల సంరక్షణలో లేని పిల్లలగతి ఇంతే
పిల్లలను కనగానే సరిపోదు వాళ్ళను సరియైన వాళ్ళ

వరణంలో సక్రమమార్గంలో క్రమశిక్షణతో పెంచి పెద్దచేసి విద్యాబుద్ధులు చెప్పించి భావిపౌరులుగా తీర్చిదిద్దాలి లేకపోతే కాసేపటికే వారిని వక్ర మార్గానికి ఈడ్చుకుపోతుంది వారిలో మానవత్వం మాయమై రాక్షసత్వం రభసచేస్తుంది వారే సంఘ విద్రోహులౌతారు ధనికవర్గాన్ని నాశనం చేయాలనే నినాదాలతో దోపిడులు దొంగతనాలు సాగిస్తారు అంటే పథకం లేకుండా పిల్లలను కంటే సమాజంలో అరాచకశక్తులను సృష్టించటమన్న మాటే అందుకే ప్రభుత్వపు ఎర్రత్రికోణపు గుర్తును గౌరవించాలి,

వి యువకులు ఉత్సాహంగా ముందుకు రండి తాత్కాలిక మూఢనమ్మకాలను విడనాడండి దేశ పరిస్థితులను పరిశీలించండి ప్రజలలోగల చైతన్యాన్ని మేల్కొల్పండి జనాభా పెరుగుదలను అరికట్టండి దేశంలోని దారిద్ర్యాన్ని తొలగించాలంటే కుటుంబ నియంత్రణ అంటే ఫ్యామిలీ ప్లానింగ్ అమలుజరపండి నాలాగా మీరుకూడా భార్యల బాధలకు వాళ్ళ చావులకు కారణం కావద్దు శాంతా వస్తున్నాను శాంతా! నీవులేని నా జీవితం వృథా! నీవు నన్ను విడిచివెళ్ళినది మొదలు అన్నపానీయాలు విసర్జించాను వీధులలో భిక్షకుడిలా తిరిగాను కాళ్ళు తేలిపోతున్నాయి కళ్ళు తూలిపోతున్నాయి శాంతా! ఆఖరిక్షణాలు ఆసన్నమయినాయి నిన్ను చేరుకునే

మరుక్షణం సమీపించింది శాంతా! శాంతా! శాంతా! (క్రింద పడిపోతాడు)

[వెనుకనుండి పాట]

సా॥ కూలేనా! నిరుపేదా!
తీరెనా! నేటితో ధరపై నీ ఋణం
ముగిసెనా నీ యీ విషాద గాథ

పా॥ నిరుపేదల బ్రతుకింతే కలగా తెలవారునులే
నావే నడిసంద్రాన కెరటాలలో మునిగెనుగా
ధనవాన్లు అందరికీ విధిలిఖితంబింతేనా
విధిలిఖితంబు ఇంతేనా
భారంగు నీ బ్రతుకు ఈక్షణమున ముగిసెనుగా॥కూ॥

(పాట అంతం అవుతుండగా రామయ్య శవాన్ని భుజము మీద వేసుకుని కుడివైపుకు వెళ్తారు. ఎడమవైపునుండి అయోమయం, గందరగోళం వస్తారు)

గంద ఒరేయ్! అయోమయం!
అయో ఏమిటిరా గందరగోళం?
గంద మన ఉద్యోగాలు ఊడినట్లేనా?
అయో ఏమిటిరా అవి?
గంద తాగుడు, పేకాట
అయో ఆ ఆ ఊడినట్టే మరేంచేద్దామురా?
గంద, వ్యాపారం చేదాం
అయో ఏం వ్యాపారం?

గంద వడ్డీ వ్యాపారం
అయో పెట్టుబడి లేదుగా
గంద నిజమేరా య్
అయో సారాకొట్టు పెడతాం, మన గూడెంలో వాళ్ళకు ఫ్రెష్ సరుకు సప్లయి చేయవచ్చు ఇక మనవాళ్లు బయటకు వెళ్లే పనేలేదు ఒయటవాళ్ళే ఎగబడి వస్తారు
గంద ఛ! ఛ!
అయో ప్రభుత్వం అందరికీ లైసెన్సులు ఇస్తోందిగా
గంద అయినా వద్దులేరా
అయో ఏం? ఎందుకని?
గంద మళ్ళీ మనం తాగటం మొదలెడతాం ఒళ్లు గుల్ల ఇల్లు గుల్ల అవటమే కాకుండా తాగేవాళ్ళ అనేక కుటుంబాలనుకూడా నాశనం చేసినవాళ్లము అవుతాము
అయో నిజమే ఇకనుంచీ ఎవరూ తాగకూడదని ప్రచారం చేద్దాం
గంద అని తడి ఆరకుండా తాగేవాడి దగ్గర చెప్పు వళ్ళు హూనంచేసి కీళ్లు తీసేస్తాడు
అయో అప్పుడు హాయిగా 'ఔటోడ్ని బాబూ! బిచ్చమేయండి బాబూ' అని అడుక్కోవచ్చుగా
గంద ఛ, ఛ! ఇంతబతుకు బతికి ఇంటెనకాల చచ్చినట్లు అదేంపనిరా
అయో : మరేంచేదాంరా?

గంద కష్టపడి కూలిచేద్దాం

అయో వళ్లు వంచగలవా అని

గంద , మొదట్లో శాస్త్రం ఉపదేశించినా నెమ్మది నెమ్మదిగా అలవాటై పోతుంది

అయో అయితే ఇక అదే న్యాయం

గంద అదుగో (కూర్చైపుకు చూపిస్తూ) మనవాళ్లంతా వస్తున్నారు (శేఖర్, గోటాయి శాస్త్రి దాసు, వాసు రామయ్య వస్తారు)

శే అయోమయం, గందరగోళం ఏమిటాలోచిస్తున్నారు ?

అ ఆలోచించటం అయిపోయింది ఒక నిర్ణయానికికూడా వచ్చాము

శా ఏమిటా నిర్ణయం ?

గం రాత్రింబవళ్ళు కష్టపడి పనిచేసి సంపాదించినదానిలో కొంత పొదుపుచేసి మదుపు పెట్టాలనుకున్నాము

శా గందరగోళం నీవేనా మాట్లాడేది ?

అ అవునండి శాస్త్రిలుగారూ ! మీరుకూడా మాదిగ గూడెంలో అడుగుపెట్టినట్టున్నారే

శా ఏమోయ్ పెడితే మాలమాదిగలు మనుషులు కాదనుకున్నావా ? అసలు మహాత్ముడు ఎవరు ! గాంధీ మహాత్ముడు మన జాతిపిత ఏమన్నాడో తెలుసా ? మాలమాదిగలే పూలమాలలన్నాడు

గం మరి ఇంతకాలం

శా బుద్ధి గడ్డితింది

అ మరి ఇప్పుడు ?

శే శాస్త్రీగారు మన గామము లోని చిన్నపిల్లలకు పగలు, పగలల్లా కాయకష్టంచేసి వచ్చే కష్టజీవులకు రాత్రి పూట చదువు చెప్పాలని ఉబలాటపడుతున్నారు

అ అయితే పలకా బలపం కొనుక్కోమంటారా పంతులు గారూ ?

శా ఆలస్యం అమృతం విషం అన్నారు

గం అవును మీబుద్ధి పెడదారి తొక్కవచ్చు మా బుద్ధి లో పురుగుపుట్టవచ్చు

శా అందుకే తక్షణం కొనరా శిష్యా ఈరోజే అక్షరా భ్యాసం

దా మరి మరమరాలు సెనగపప్పు

వా , అంతేనా స్వీటు, హాటు

శా అవన్నీ అయోమయం, గందరగోళం వంతు నేను మాత్రం దేవుని ఉత్సవభోజన పాలానికి, గ్రామా నికి కూడానికి సంతర్పణచేసి, సహపంక్తి భోజనం పెడతా

వా ఇంతకూ మా పాఠాలు ఎప్పుడు ప్రారంభిస్తారు !

శా రేపు ఉదయం

దా అయితే నేను బాగా చదివి ఇంజినీరునయి దారి, డొంకా లేని మన గ్రామాల్లాంటి గ్రామాలకు చక్కటి ప్రయాణసౌకర్యాలను ఏర్పరచుతా

వా నేను బాగా చదివి డాక్టరునయి అనారోగ్యంతో బాధపడే పేదవారికి ఉచితంగా వైద్యం చేస్తా

అందరు ఆరోగ్య సూత్రాలను అమలుపరిచేట్లు చూస్తా

డా నేను వెంటనే వెళ్లి పిల్లలు పుట్టకుండా ఆపరేషన్ చేయించుకుంటా

రా నేను అధిక పంటలను పండించటానికి అనేక ఆధునిక పద్ధతులను అనుసరిస్తాను సెంటీమీటరు స్థలం కూడా వృధాగా పోకుండా రకరకాల ఆహార పదార్ధాలను పండిస్తాను గ్రామస్థునిగా, రైతుగా నా విధిని నేను నిర్వహిస్తాను

శే ఇలా ప్రతి ఒక్కరూ గురుతర బాధ్యతలను గుర్తించి శాయశక్తులా తమతమ రంగాలలో అధికోత్పత్తులను ఆర్ధిక పరిస్థితులను మెరుగు పరుచుకుంటే గ్రామోద్ధరణ జరుగుతుంది దేశం పురోభివృద్ధి గాంచుతుంది

అ, ఇంతకూ కలరా

శే పట్నంనుంచి వచ్చిన ఆరోగ్యసిబ్బంది ఇంజక్షన్లు ఇచ్చారుగా అదుపులోనికి వచ్చినట్లే

గం మరి మశూచి

శే గవర్నమెంటు హాస్పటల్ సిబ్బంది ఇంజక్షన్లు ఇచ్చారుగా ఉధృతం తగ్గినట్లే

వా ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యము

ధా పరిసరాలను శుభ్రపరచండి,

శా నిరక్షరాస్యత నిర్మూలించండి

సో అంటరానితనం అడుగంటాలి

అ   మానవజాతి అంతా ఒక్కటే
గం   కుటుంబనియంత్రణ అమలు జరపండి
శ్రీ   గ్రామోద్ధరణకు ముందుకురండి
(అందరూ కలిసి పాడతారు)

గేయం

లేలెండో య్ కార్మిక సోదరులూ లేలెండోయ్ కర్షక సోదరులూ
శ్రేయోరాజ్య స్థాపనకోసం దీక్షవహించి రారండోయ్॥లే॥
పరిసరంబుల పరిశుభ్రతకు అంటువ్యాధుల నివారణకును
ప్రజాసేవ పరమావధియంటూ పురోగమించి ముందుకు రండి
అంటరానితన మెక్కడున్నను మంటగలపగ రారండోయ్
వీదిదీపములు చేయగరండి మనోదీపములు వెలిగించండోయ్॥లే॥
కుటుంబనియంత్రణ పథకంబులను వాడవాడలకు తెలుపండోయ్
అధికోత్పత్తిని సాధించంగ అడుగుముందుకు వేయండోయ్
కుల మత జాతి భేదం లేదని మానవజాతి ఒక్కటేనని
గ్రామోద్ధరణ ప్రణాళికలను జయప్రదంబుగ చేయండోయ్॥లే॥

